

SKOLEMATERIALE I FORBINDELSE MED GRUSOMME MÅNS

AV DENNIS MAGNUSSON

REGI: DENNIS SANDIN

BARNE- OG UNGDOMSTEATRET 2019

Innledning

Hei, så bra at du som lærer tar med deg elevene på Barne- og ungdomsteatrets forestilling *Grusomme Måns*! Det er du som kjenner elevene og vet hvordan de fungerer og hvordan de best lærer, så undervisningsmaterialet er kun ment som inspirasjon til hvordan man kan gripe an forestillingen. Da målgruppen er bred har vi forsøkt å lage oppgaver som kan passe for hele grunnskolen. Vi har tatt utgangspunkt i kompetansemålene for flere fag som kunst og håndverk, norsk, KRLE, musikk, samfunnsfag m.f. Noen oppgaver er med tanke på de aller minste, andre er kun ment for de eldste, men med litt justering kan flere av oppgavene passe på tvers av alderstrinnene. Læreren vet best hva som passer sin klasse 😊

Materialet kan benyttes som før- og etterarbeid av forestillingen. Noen oppgaver er praktiske andre er muntlige.

2+2 er ikke alltid 4 i teatre

Et teaterbesøk kombinerer kunst, underholdning og fritid. Man kan gå på teatret av forskjellige grunner som for eksempel underholdning, læring, estetikk, eller virkelighetsflukt, ofte er det en kombinasjon av disse grunnene. Ingen har rett eller feil, 2+2 er ikke alltid 4 i teatret. Regissøren har selvfølgelig en tolkning av stoffet, men elevene kommer inn i teatret med sin personlige bagasje og den vil naturligvis farge deres opplevelse. Derfor kan man ikke diskutere om en teateropplevelse er rett eller gal. Vi kan mene at noe fungerer eller ei, men vi må lære oss å begrunne hvorfor vi synes som vi gjør. Noen ting kan man kanskje bli enige om, og det er det vi kan se og det vi kan høre. Scenografien, lyset, kostymene, rekvisittene og lyden, musikken og ordene og stemmene. Det er disse inntrykkene som danner grunnlaget for den personlige tolkningen og den personlige opplevelsen.

FØR TEATERBESØKET

HVA VET VI OM FORESTILLINGEN

Det er altså ingen fasit på hvordan man skal gå fram i møtet med en forestilling, noen ganger er det gøy å ha satt seg godt inn i forestillingen innen man ser den. Andre ganger kan det være fint å komme helt uten noen forkunnskap og bare ta i mot forestillingen og se hvor den tar deg hen.

- 1) Hvilke assosiasjoner gir tittelen "Grusomme Måns"?
- 2) Hva handler forestillingen om? På Rogaland Teaters hjemmeside kan du lese kort om forestillingen.
- 3) På hjemmesiden ligger det også noen pressebilder og en liten video, en smakebit fra forestillingen. Hvilke forventninger til forestillingen gir informasjonene du får av Rogaland Teater?

Standpunktøvelser

Dette er en samtaleform der elevene ikke sitter passivt, men må svare ved å bevege seg fysisk.

Med A eller B som svar

Be elevene stå i midten av rommet. Definer et A-område (høyre side) og et B-område (venstre side). Rop ut påstanden og be elevene løpe så fort som mulig uten og se på hvor de andre løper hen.

De elevene som løp til A snakker med de andre på A, det samme gjelder de som løp til B. Hvorfor valgte elevene som de gjorde. I fellesskap skal de finne noen gode argumenter som de kan bruke overfor den andre gruppen.

La en diskusjon starte, den kan gjerne bli høylytt og usaklig, meningen er å vise hvor enkelt grupperinger kan oppstå. Ny minidiskusjon for hvert punkt. Det er viktig at elevene alltid starter i midten før hver påstand. Slik at de starter i nøytral. Det er også viktig at de løper til A eller B for at de ikke skal ha tid til å gjøre som «naboen».

Jeg liker best A..., eller	Jeg liker best B...
Hund	Katt
Fotball	Håndball
Sommer	Vinter
Lakris	Vingummi
Gutter	Jenter
Minecraft	Fortnite
Pop	Hiphop
Teater	Film
Netflix	Kino

Finn selv på flere påstander.

Etterpå kan gruppene reflektere over hvor lett det er å skape en «oss mot dem» -situasjon. De som valgte A foran de som valgte B.

De eldre grupper kan lage egne kategorier. Skrive politiske taler eller argumenterende tekster for sine standpunkt.

Standpunktøvelser

Påstander med «ja» og «nei» definer «ja og «nei» i rommet, la elevene alltid begynne i midten.

- Jeg har vært på Rogaland Teater før
- Like barn leker best
- Kjærlighet overvinner alt
- Det finnes venner for livet
- Murer er til for å rives
- Katter er det verste jeg vet
- Hunder er kloke dyr
- Skole burde ha vært frivillig
- Kunnskap er farlig

For hvert standpunkt, spør læreren hvorfor elevene har svart som de har. Hvorfor sier dere «ja» til at like barn leker best? Eller «nei» til at det finnes venner for livet ...

Standpunktøvelser for de eldre klassetrinnene.

Med svar på en skala fra 1-10, velger jeg... også her skal elevene alltid starte i midten før det tar plass på den definerte linjen fra 1-10.

- Teater er kjedelig
- Jeg tilhører en bestemt gruppe
- Skole er unødvendig
- Kunnskap er makt
- Barn mobber andre barn fordi de er slemme
- Noen ganger er en mur helt nødvendig

Snakk om hvorfor elevene velger som de gjør. Få en samtale i gang.

Praktisk øvelse før forestillingen

Hvem møter vi i Grusomme Måns

Lag en mur i klassen, enten ved å sette opp stoler som deler rommet/scene i to, eller tegne opp med kritt på gulvet, de eldste elevene kan forholde seg til en usynlig mental mur. Den ene siden er Kattistan der kattene bor, den andre siden er Hundistan, der hundene bor.

Bilde: La elever komme opp for hver rolle, lag en «statue» av deres rolle og gi dem replikkene som de sier før de blir stående stille i «frys».

Katter

Måns: en viktig katt i Kattistan, han leder an mobbingen av Pelle og virker ganske Grusom, men han har en hemmelighet.

Replikk: Det e kje dåkke som ska bestemma kem eg e! Det bestemme eg!

Pelle: «outsideren» en klok liten katt som løfter blikket ut over sin egen navle, Pelle har ingen hale og blir mobbet hver dag av Grusomme Måns og de andre kattene.

Replikk: *Eg lurte meg inn på ein skole igår. Der va dår hundar så lerte seg bokstavane.*

Bill og Bull: når de ikke er sammen med sin venn Måns, bedriver de kjedsommelighetens filosofi...

Replikk:

Bull: *Sånn, har me det her, Bill.*

Bill: *Ja, her e det sånn, Bull.*

Gamle Maja: den gamle «vise» katten i Kattistan. Hun er gammeldags og liker ikke endringer eller hunder, men kanskje har hun en gammel hemmelighet...

Replikk: *Det er uaktuelt med ny kunnskap. Da blir det uorden i planetene.*

Richard: Gamle Majas muskelmann, en medløper, en som bruker muskler før hjernen.

Replikk: *Han må få ein rett på snuten!*

Gullet: en liten katt som stiller kritiske spørsmål til Måns

Replikk: *Ja, koffår e me kjibe med Pelle?*

Catsteves, Catzilla, Crypton og Cleopatra, de kuleste kattene i Kattistan, de er venner av Måns og er med på den daglige mobbingen av Pelle.

Replikk: *Clap your hands now; people clap now!*

Når alle rollene har stilt seg opp og sagt sin replikk, kan resten av klassen komponere “bildet”. Når rollene står i posisjoner som man er enige i passer rollene tar man et stillbilde ved å stå 5 sek. helt stille – dette er bakgrunnen for forestillingen.

HUNDER

Daisy: en klok liten hund som løfter blikket ut over sin egen navle, isteden for å høre på rykter om de dumme kattene i Kattistan, sniker hun seg inn for selv å finne svarene.

Replikk: *Eg lige kattar. Eg lige og hundar. Koffår ska det ver enten eller?*

William: En arrogant, selvoppblåst filminstruktør som lever av å lage nedlatende filmer om katter.

Replikk: *Jo, det e veldig tydelig. Hund e hund og katt e katt, det går ikkje an å ta feil av det.*

Frej og Terje: Bill og Bull speilbilder. De jobber på cafeen i Hundistan og Terje håper på at noe snart skal skje.

Replikk:

Terje: *Her står me.*

Frej: *sånn står det te.*

Hvitney: En meget stolt hundemamma og William-Fan.

Replikk: *Til og med ein dum hund, e betre enn ein snill katt*

Hector, Hamlet, Harmonia: De søteste og mest veloppdragne hundevalpene i Hundistan, også fans av William.

Replikk: *Ja, Mamma!*

Filmanmelder Kikki Åsgardsreia: Journalisten som skriver alle de bra ting om William. Intens kattehater

Replikk: *Gi meg eit krurr!*

Som avslutning kan alle knurre og frese over muren. Dette er utgangspunktet for handlingen i Grusomme Måns. Tanken med oppgaven er gjenkjennelsesgleden av replikkene og karakterene når de senere ser forestillingen.

Rollelek for de minste klassetrinnene (1-3kl)

Pelle.

Pelles skole, en scene fra stykket.

Pelle er en katt som har vært i Hundistan, og der lærte han hva man gjør på skolen. De leser og skriver og lærer om alt mulig rart. I dag vil Pelle lære klassen sin om Hunder.

Del inn i grupper på 5-6 elever, la gjerne elevene gjøre søk og finne viten om hunder på Internett eller bibliotek. La gruppen velge en «Pelle/lærer» som skal gi en presentasjon der de andre i gruppen skal fungere som power point-bilder. Bildene kan fryses, det vil si elevene står stille når Pelle forteller. (de er hunder, forskjellige raser, hunder i lek m.m. kun fantasien kan stoppe kreativiteten).

Man kan også la Pelle undervise om katter.

Pelle lærer de andre kattene noen kjente ordtak, begreper og faste uttrykk fra forestillingen:

- Å være som katt og hund
- Her er det høyt under taket

Hva menes med disse begrepene?

ETTER FORESTILLINGEN

Hvordan man opplever en teaterforestilling kan variere fra dagsform til interesse for temaet den behandler, om man kjenner musikken, og om man forstår måten skuespillerne spiller på. Noen ganger går man ut fra en forestilling og er ferdig med den, andre ganger surrer den rundt i hodet lengre. Det er ikke alltid man kan sette ord på hvorfor man mislikte eller likte den forestillingen man nettopp har sett.

De neste oppgavene er ment som en hjelp til å huske og analysere forestillingen elevene har sett ved å bryte den ned i små biter for så å sette den sammen igjen.

- 1) Lag et kort handlingsreferat av hva dere så. *Hvem traff vi, hvor var vi og hva skjedde?* Prøv å gi en nøytral beskrivelse, uten å tolke.
- 2) Hva likte dere med forestillingen, det beste, det morsomste, det merkeligste, det dårligste, det mest rørende, det gjenkjennelige? Alt er lov, men dere SKAL begrunne deres meninger!

De minste klassetrinnene

Lag en tegning fra forestillingen.

- du kan lage en abstrakt tegning/maleri som uttrykker din opplevelse rundt forestillingen
- eller du kan tegne fra en konkret scene du husker

Når tegningen er ferdig kan dere snakk og dele inntrykk og opplevelser.

REFLEKSJONSOPPGAVER

Tekstutdrag fra Grusomme Måns. Når Måns sier han vil bygge en skole, skal ikke elevene lære noen ting ...

MÅNS

Men eg, Måns! har idag funne ein løsning på dette problemet! Eg ska bygga ein skole!

GAMLE-MAJA

Skal du etablere en skole?

MÅNS

Ja, det va det eg nettopp sa! Og -

GAMLE-MAJA

Det er uaktuelt med ny kunnskap. Da blir det uorden i planetene.

MÅNS

Me ska kje lera någe på min skole! Ingenting nytt, ingenting gammalt, ingenting!

Grusomme Måns, 1. akt, scene 2

La elevene sitte sammen to og to, eller i større gruppe når de skal reflektere rundt spørsmålene.

- Hva tror dere Gamle-Maja mener når hun sier «*Det er uaktuelt med ny kunnskap. Da blir det uorden i planetene*»?
- «*Kunnskap er makt*», hva tror dere ligger i dette utsagnet?
- «*Uten utdanning er nesten ikke noe mulig. Med utdanning er alt mulig*». Dette er et sitat fra frihetskjemperne og Nobels fredsprisvinner Nelson Mandela. Hva tenker dere ligger i dette utsagnet?
- Kjenner vi til historiske hendelser eller hendelser fra i dag der myndighetene bevisst hindrer folket (ny) kunnskap? Hvorfor vil noen holde kunnskap tilbake?

- I følge tall fra Norad og FN er det mer enn 750 millioner mennesker i verden som ikke kan lese eller skrive. Hvorfor er det viktig å kunne lese?

TIL LÆREREN

Referanser man kan snakke om:

- I følge Norad har aldri så mange barn fått utdanning som i dag, allikevel er det 75 millioner barn i verden som ikke får utdanning.
- Historisk, Nasjonalsosialistenes bokbrenning i Berlin 1933, totalt ble det brent ca. 25 000 bøker fra ca. 2500 forfattere som ikke var i samsvar med deres ideologi, hovedsakelig var det jødiske forfattere.
- Om kort tid skal Polen behandle et lovforslag som vil forby seksualundervisning i landet. Alle voksne vil da, om lovforslaget blir vedtatt, risikere 3 år i fengsel dersom de snakker om sex til barn i skolen, i bøker, sosiale medier, eller til egne barn.

KILDER

<https://norad.no>

https://no.wikipedia.org/wiki/Nasjonalsosialistenes_bokbrenning

<https://amnesty.no>

<https://www.spiegel.de/lebenundlernen/schule/polen-gesetzesentwurf-will-sexualkunde-unter-strafe-stellen-a-1291953.html>

OPPGAVER I FORHOLD TIL FORM OG ESTETIKK

Sitt sammen fire og fire.

1) Scenografi er et scenisk element/virkemiddel som understøtter regien. Det er rommet skuespillerne befinner seg i, lyset, video, rekvisitter, kostymer. Noen ganger illustrerer scenografien miljøet scenen utspiller seg i, ute, inne, stue, kjøkken også videre. Scenografien kan være realistisk med riktige møbler, vinduer og vegger. Andre ganger kommuniserer scenografien mer abstrakt eller symbolsk, og har sine egne kommentarer til tematikken i teksten. Hvordan var Karin Gille scenografi i denne forestillingen?

- Hva så dere? Former, materiale, kostymene, motsetninger og likheter.
- I denne forestillingen er det store kontraster i scenografien. Katistan, Hundistan og Transittstasjonen. Hvilke assosiasjoner gir scenografien deg?
- Understøtter/løfter scenografien tematikken? På hvilken måte?

2) Regi er hvordan instruktøren har komponert forestillingen, helheten, energien, rytmen og tempoet. Regissøren er kunstnerisk ansvarlig for forestillingen. Regien bestemmer hvordan skuespillerne sier teksten, om de har en realistisk spillestil eller ikke, og om man spiller som om publikum ikke er tilstede (fjerde vegg) eller om man tidvis snakker direkte til publikum. Ulik regi kan gi helt forskjellige forestillinger utfra samme manuskript eller samme tekst.

- Kan dere si noe om regien i «Grusomme Måns»?
- Snakket de direkte til publikum?
- Var skuespillerne realistiske?
- Hadde skuespillerne samme spillestil gjennom hele forestillingen? Var de på scenen hele tiden? Hvordan var rytmen?
- Hvordan forholdt skuespillerne og karakterene de spilte seg til scenografien i rommet?
- Hvordan var stemningen?

3) Koreografi

Er bevegelser i rommet, eller komposisjon og rekkefølge av bevegelsene i en dans.

- Hvordan opplevde dere dansen i Grusomme Måns?
- Var det forskjellige stemninger og stilarter?

ESTETISK-PRAKTISK-OPPGAVE

Lag en scenografi

Velg et av stedene i *Grusomme Måns*, Kattistan, Hundistan eller Tristan. Hvordan ville du at det evt kunne se ut, dersom du var scenograf. Ta et valg om scenografien skal være symbolsk, eller realistisk og understøttende, tenk gjennom farge- og materialbruk.

Kostymedesign

Hvordan skal kostymene se ut? Hva karakteriser kattene, hundene, personlighetene til de forskjellige rollene.

Lag kostymetegninger. Du kan tegne dem, eller lage foto-eksempler fra klær du finner på nett eller magasiner.

SMINKE

Design en kattesminke eller en hundesminke. Hvordan skal håret sitte?

Arkitektur

- bygge en modell av Rogaland Teater.
- Teatret har blitt bygget på i flere omganger, men hva er særtrekkene ved teatret sammenlignet med nasjonale og internasjonale stilretninger?
- Hva betyr et teater for en by? Hva skal det romme? Har du et forhold til Rogaland Teater som bygg?

Ta gjerne kontakt med teatret for et besøk.

lillian@rogaland-teater.no

Lese denne teksten på svensk og gjengi og kommenter innholdet.

SVENSK ORIGINALMANUS av DENNIS MAGNUSSON

MÅNS

Tänk en hund lös här någonstans! Det är otroligt! Vi bor här. Dom bor där. Hur svårt kan det vara?

GAMMEL MAJA

Precis!

MÅNS

Vi är som hund och katt för vi är hund och katt.

GAMMEL MAJA

Som jag alltid brukar säga.

MÅNS

Det är kloka ord.

GAMMEL MAJA

Men jag kommer inte finnas här alltid och säga dom. En dag måste någon annan ta över stafettpinnen. Är det du, Måns? Som ska försvara våra gränser, våra traditioner? Vårt sätt att leva?

MÅNS

Absolut.

Grusomme Måns 1 akt, sc. 6

KROPPSØVING

Praktisk bevegelsesforming på gulvet

1. Hver elev jobber individuelt, hvordan ser katter ut? Hvordan går de, hvordan står, ligger, vasker, spiser de? Hvordan oppfører de seg når de er redde? Få øye på de andre dyrene. Hvordan hilser de på andre katter? Utforsk. For de eldre elevene kan man spørre, hvordan ville de ha vært på to bein? Som mennesker med katteegenskaper.
2. Gjør den samme øvelsen for hunder.
3. Lag en hinderløype. Sett på musikk fra forestillingen og la kattene og hundene bevege rundt i løypa. Improviser. Kattene har the swag, de hører på garasjerock, chiller, har det moro og nyter tilværelsen. Hundene er de fisefine aristokratene, de som går i teselskap, i operaen og på klassisk konsert.

Musikk og bevegelser

Det er mye musikk i Grusomme Måns. Mange av låtene er hentet fra 60- og 70-tallet. Dere kan høre på den vedlagte spilleliste.

- Hva er forskjellen i forhold til musikken fra i dag?

Klappelek (passer også til de aller minste klassetrinnene)

Her har dere tekstene og musikken til 2 av numrene til forestillingen. Begge har dansing og klapping som «tema»

Lag deres egen koreografi, Om dere vil synge bestemmer dere selv. Kanskje kan dere invitere noen til å se klappedansen deres?

The handclapping song

Clap your hands now; people clap now

Clap your hand now; people clap your hands

Clap your hands now; people clap now

Clap your hand now; people clap your hands

Clap your hands now; people clap now

Clap your hand now; people clap your hands

Clap your hands now; people clap now

Clap your hand now; people clap your hands

The clapping song

ALLE KATTER

Three, six, nine

The goose drank wine

The monkey chew tobacco on the street car line

The line broke

The monkey got chooked

And they all went to heaven in a little row boat

Clap Pat

Clap Pat

Clap Pat

Clap Slap!

Clap Pat!

Clap your hand

Pat it on your partners hand

Right hand

Clap Pat!

Clap your hand

Cross it with your left arm

Pat your partners left palm

Clap Pat!

Clap your hand

Pat your partners right palm

With your right palm again

Clap Slap!

Clap your hand

Slap your thighs and sing a little song

REFLEKSJONSOPPGAVER

Sitt sammen i små grupper, se på følgende spørsmål. Del i klassen til slutt.

- I forestillingen er byen delt i to. Hundene og kattene lever atskilt og de hater hverandre. Hvorfor hater de hverandre?
 - Er det fordi de ikke vet nok om hverandre og det lille de vet er basert på fordommer?
- Det virker som om det eneste kattene i Kattistan er enige om er at hunder er dumme, og at det er gøy å mobbe Pelle?
 - Hvorfor tror du at mobbing av en enkelt person har en samlende effekt på resten av gruppen?
 - Hvordan tror du mobbeofre «velges» ut?
- Hvorfor er GammelMaja og William viktige som ideologibærere/tradisjonsbærere i henholdsvis Kattistan og Hundistan?
 - Har de status?
 - Har de visdom?

- Er det steder i den virkelige verden hvor det har vært murer, er murer eller hvor murer holder på å bli bygd? Hvorfor tror dere mennesker fortsatt bygger murer?
- Finnes det andre murer enn de rent fysiske? Hva menes med en mental mur for eksempel?
- Vi har både små og de store murer i samfunnet, vi har reelle og vi har psykiske murer. Hva kan man gjøre for å fjerne murene vi har i samfunnet?
- Eller er det kanskje bra å ha noen murer (fengsel, bompenger, lærerværelset, brannmurer på internettet, finn selv på flere)

God arbeidslyst.